

Ändra systemet för hur nämndemän

Nämndemän är en viktig del i rättssystemet. I underinstans, alltså tingsrätt och förvaltningsrätt, avgörs de flesta mål med en juristdomare och tre nämndemän. Nämndemännen ska säkra allmänhetens rätt till insyn, och bör spegla befolkningen i stort.

Syftet med att låta politiska partier nominera nämndemän har varit dels att det ska kunna bli ett bra tvärsnitt av befolkningen, dels att det innebär en bra "utsållning" att ett parti kan välja de personer som bedöms lämpliga för uppdraget. Nämndemannasystemet har trots det ett antal utmaningar. Det rapporteras allt för ofta om nämndemän som somnat vid förhandlingar, om jäv som inte meddelats och förhandlingar som därför måste tas om, och inte minst om politiska eller andra ovidkommande hänsyn som styr utgången i ett mål. Kan man som tilltalad lita på att man får en saklig bedömning om man är åtalad för skattebrott som VD för ett välfärdsföretag om nämndemännen har en viss politisk färg? Eller om man som klimataktivist står åtalad för att ha stört allmän ordning? Eller om man söker asyl? Kan vi, med politiskt utsedda tjänstemän, verkligen lita på att det blir en saklig prövning?

Det behöver finnas ett system som säkerställer att det är personer utan dold agenda och som förstår uppdraget som utses till nämndemän. Det har tyvärr blivit tydligt att dagens system inte tillgodoser det behovet, och det finns därför behov att se över hur nämndemän utses. Flera olika förslag har diskuterats i mer eller mindre hög utsträckning, men det är länge sedan som ett helhetsgrepp togs om frågan, särskilt om det gäller att utreda frågan ur ett öppet perspektiv, utan en viss målsättning redan innan utredningen har gjorts. Det behövs därför en utredning som tittar på olika alternativ för hur nämndemän utses, så att de som tjänstgör som nämndemän enbart är personer som är lämpliga på den posten.

Vi yrkar därför:

- Att partistyrelsen verkar för att en utredning tillsätts som undersöker vilka alternativ som finns för att nominera och utse nämndemän så att de personer som tjänstgör som nämndemän inte tar politisk eller ovidkommande hänsyn.

Uppsala 2025-01-22

Evelina Solem och Alexandra Braf